

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Csapatvezetés, hadtápvezetés fegyverzeti biztosítás

Fischer László alezredes

III. RÉSZ

*Az anyagi és a technikai biztosítás decentralizált vezetésének batása a csapatvezetésre és a korszerűsítés igénye célszerű integráció útján
A hadtápvezetés felső szintjén fellelhető néhány jelentős probléma feloldására javasolt szervezeti elgondolás.*

A tanulmány előző részei a koalíciós frontnak alárendelt hadtápbiztosításának problémáiból eredő kérdésekkel foglalkozik alapvetően a fegyverzeti biztosítás szemszögéből. Idézi a Nagy Honvédő Háború e vonatkozású adatait és a centralizált hadtápvezetés kialakulásának körülményeit. Felhívja a figyelmet szabályzataink egyes előírásaira, amelyek a hadtápbiztosításnak a csapatok számára különösen fontos területeivel kapcsolatos felelősséget nem kellően egyértelműen határozzák meg. E kérdéseket a fegyverzeti biztosítás területéről emeli ki és világítja meg eddig nem szokásos módon annak bizonyítására, hogy a feladatoknak a jelenlegitől eltérő csoportosítása és más szolgálati ágakhoz rendelése a hatékonyság növelését eredményezheti.

A fegyverzeti anyagi és technikai biztosítás egyes feladatainak „összefonódása”

A fegyverzeti anyagi biztosítás másik alága a fegyverzettel és a javítóanyaggal való biztosítást foglalja magába és itt rögtön az elején el kell mondani a megfogalmazás ellenzőinek a véleményét, akik a javítóanyag (alkatrész, szerszám, nyersanyag, illetve félkészáru) ellátást a technikai biztosítás tevékenység körébe sorolják. Úgy gondolom a megoldásra vonatkozó javaslat kialakítását nem vinné előre az e témából kifejlészhető vita, helyesebb és célravezetőbb szabályzataink előírásait értelmezve, előremutató következtetéseket levonni. Hivatkozva a korábban idézett (4) és (6) jelű előírásokra, azok a fegyverzet és a harci technika anyagi biztosítását illetően egyértelműen megadják a feleletet. E felelet elsősorban arra vonatkozik, hogy a „technikai helyettes, a fegyvernemi és szolgálati ág főnökök saját szakterületükön közvetlenül tervezzék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást”, ebből pedig következik az is, hogy a fegyverzettel és a javítóanyaggal való biztosítást nem kell elválasztani a fegyverzet technikai biztosításától, illetve ha elméletileg meg is különböztetjük az anyagi és technikai biztosítás tartalmát, az őket alkotó tevékenységeket, ez nem jelenti – a szabályzatot

tiszteletben tartva: nem jelentheti – olyan szervezet kialakítását, amelyben ugyanazon anyagcsoport anyagi és technikai biztosításához kapcsolódó feladatokat más szervezeti elem (osztály, csoport) végzi. Megkockáztatható még itt annak kijelentése, hogy a fegyverzet a harci technika anyagi és technikai biztosítását végző szervezet kialakításánál – a szakismeret elsődlegessége miatt – nem az úgynevezett funkcionális (ellátó, javító), hanem az ágazati (anyagcsoportok szerinti) tagozódás célszerű. Ennek bővebb indoklása a technikai biztosításból jobban levezethető, ezért itt nem kerül részletezésre.

Fel kell azonban a lőszerbiztosítás egészének különválasztására vonatkozó korábbi javaslattal kapcsolatban hívni a figyelmet arra, hogy az ott leírtak és javasoltak egyáltalán nincsenek ellentétben azzal, hogy „a szolgálati ág főnökök saját szakterületükön közvetlenül tervezzék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást” egyszerűen azért, mert a hivatkozott alapszabályzataink egyetlen előírása sem határozza meg azt, hogy a lőszerbiztosítás kizárólag a fegyverzeti szolgálat főnök saját szakterületébe tartozhat. Ennélfogva elképzelhető – ha az erre vonatkozó indoklás elég alapos volt – hogy a lőszerbiztosítás másik, esetleg önálló (új) szolgálati ág főnök szakterülete legyen.

A fegyverzettel és javítóanyaggal való biztosítás tartalmának, tárgyának elemzése több szakág – mondhatni különálló szakma – mégpedig

- lövészfegyverek;
- lövegek, aknavetők;
- optikai műszerek és infrarányzékok;
- a rádiótechnikai eszközök (lokátorok);
- a félautomatikus vezetési rendszerek;
- rakéták, kilövő és kisegítő földi berendezések

ismeretét teszi szükségessé.

A rövid áttekintésből látszik, hogy nem is közelálló rokon-szakmákról van szó, amelyek valamilyen közös szakmai sajátosságot, technológiai folyamatokat mutatnak. E szakmák már most elkülönültek a fegyverzeti szolgálaton belül is azon egyszerű oknál fogva, hogy a munka tárgyán túl, annak iránya és a háborús anyagi-technikai biztosításból eredő feladatok, valamint ezek teljesítésének feltételei igen különbözőek.

Ilyen szakmai kiválasztódás más szolgálati ágaknál (és fegyvernemeknél) is található, hiszen a harckocsi és a gépkocsi, a rádió és távbeszélő, sárkány-hajtómű és a fedélzeti berendezések, az átkelő eszközök és a robbanó anyagok egytől-egyig olyan párosítást mutatnak, amelyek valamilyen történeti hagyomány alapján jöttek létre évtizedekkel korábban. Az eszköztípusokat egymással összevetve viszont sok azonosság mutatkozik a jelenleg más szolgálati ághoz tartozó eszközök, vagy az eszközök fődarabjai, főegységei esetében. Így például fegyver nemcsak a katona vállán, rádió és távbeszélő nemcsak a hírközpontban, de harckocsi-ba, repülőbe, önjáró lövegbe építve, az optikai műszerek, infra eszközök pedig szinte minden mozgó harceszközön megtalálhatók. A rádió és lokátorteknika közelálló szakképzettséget, jórészt azonos javító anyagokat és javítási technológiát igényel, a robbanóanyag pedig inkább a lőszerhez kívánczik – anyagi és technikai biztosítás szempontjából – mint a hidvezetőhöz, vagy az akadályanyagokhoz. A technikai fejlődés mai foka már megkérdőjelezi a hagyományokon nyugvó csoportosítások fenntartását éppen a kialakult átfedések, párhuzamosságok miatt. Az átfedések, párhuzamosságok az alkatrész biztosítás és a javítási

technológiák vizsgálatánál mutathatók ki leginkább, ezekből következően pedig azonos, vagy közel azonos szakképzettséget feltételező beosztások jelennek meg több fegyvernemnél, szolgálati ágánál.

Magyarázatra szorul tehát az alkatrész biztosítás és a javítási technológia együtt említése, mert a kettőt igen sokan, a technikai biztosításhoz sorolják, természetesen tartva az anyagi biztosítás ezen alágának a javító szakemberek által történő végzését, sokan mások viszont tagadják, hogy javító szakemberek magas fokú műszaki képzettséggel ilyen, szakértelmet alig igénylő feladatot lássanak el. A javítóanyagbiztosítás elsősorban a szükségletek megtervezésére épül és a szükséglet meghatározása nem jóslás kérdése, hanem a várható sérülésekből következő javítási eljárások függvénye. A várható sérülések fajtái (kis-közepes-nagyjavítás) és százalékarányai nemzetközi tapasztalatok és elemzések alapján köztudottak és ismertek. Nem ismert – és a mai napig ilyen kidolgozás nem történt –, hogy az egyes sérülésfajtákon belül milyen fődarab (szerelési egység, blokk) milyen jellegű sérülése milyen mennyiségben várható egy hadművelet, vagy az egység és magasabbegység egy harcfeleladata alatt. Az ilyen elmélkedésre, vizsgálódásra való felhívás egyes műszaki szakemberek szemében kimondottan szentségtörés számba megy, pedig ahogy a harcász-szakemberek játéka (hadijáték, törzsgyakorlás stb.) keretében tanulják meg a háborús tennivalókat, ugyanígy válnának a technikai szakemberek igazi hadmérnökké ilyen, a háborús javítással szorosan összefüggő vizsgálatok, elemzések, játékok útján. Ha belegondolunk, nem is olyan gyerekes játékról van szó, hiszen a számítási évterv alkatrész utánpótlás vonatkozásában meglepő költségkihatást mutat, de ennek szükségességét, azt, hogy a beszerezni (gyártani) tervezett alkatrész féleség és mennyiség sok, vagy kevés a várható vesztések (hibák, sérülések) kijavításához viszonyítva, talán senki nem tudja megmondani.

Íme milyen közelálló az alkatrész ellátás, a javítás és a harcászat. Igaz, ahhoz, hogy a megrendelő-levelet kiállítsák, vagy a raktárból az anyagot kiadják, nem kell magas fokú műszaki – és hozzá tehetjük harcászati képzettség – de, hogy mi kerüljön a megrendelő levélbe, illetve a raktárba, ahhoz annál inkább. Feltehetően ebből a megoldásból írja elő a Harcászati Szabályzat az anyagi és technikai biztosítás egy szolgálati ágon belüli intézésének követelményét.

„A technikai biztosítás célja az, hogy a fegyverzetet, a harckocsikat, gépjárműveket és az egyéb technikai eszközöket állandóan kifogástalan állapotban, harci alkalmazásra készen tartsa, a meghibásodott technikai eszközöket és fegyvereket pedig gyorsan helyreállítsa...” (Ált. 67, 545. pont). E megfogalmazást tekintve nem tapasztalható értelmezésbeli eltérés a technikai biztosításban érdekelt szolgálati ágak között olyannyira, hogy a technikai biztosítást, annak vezetését és végrehajtását a hadtápbiztosítás keretein kívül tudja csak elképzelni. Alátámasztja ezt az irányzatot az, hogy szabályzataink a technikai biztosítást különálló biztosítási ágként tárgyalják, illetve, hogy a Harcászati Szabályzat egyetlen pontja (533.) a technikai helyettesen keresztül történő irányítást írja elő.⁸

E nézetekkel ellentétben felfogható a technikai biztosítás úgy is, mint az anyagi biztosítás speciális, azzal szorosan összefüggő alágazata. A technikai biztosítás ugyanis végeredményben azért szükséges, hogy a sérült, megrongálódott

⁸ A részletezés igénye nélkül csupán megemlíteni szükséges, hogy a honi légvédelmi csapatok harcászati szabályzata (Lé. 69.) az MN Harcászati Szabályzatától eltérően a technikai biztosítást és a hadtápbiztosítást különválasztva tárgyalja és szabja meg a rájuk vonatkozó követelményeket.

eszközök helyett ne kelljen újat venni, hanem javítás után visszapótolhatók legyenek. Mondjunk az „újat venni” helyett anyagi biztosítást és kiderül, hogy a javítással, helyreállítással (technikai biztosítással) tulajdonképpen az anyagi biztosítás részére végezzünk munkát. Nem lehet vitás, hogy a technikai biztosítás az anyagi biztosítás érdekében működik, így jogosan merül fel a kérdés: ez a biztosítási ág miért a parancsnokon keresztül kapcsolódik a hadtápbiztosításhoz, illetve miért kapcsolódik közvetlenül a parancsnokhoz és miért nem a hadtáphelyettes alárendeltségében van a helye, mikor a technikai tervező és irányító szerveknek úgy kell a munkájukat végezni, ahogy azt az ellátás – a hadtáphelyettes – igényli.

A technikai biztosítás magába foglalja az alegységek állománya, elsősorban a fegyverzetek és a harci technika kezelő személyzete által végzett technikai kiszolgálást, karbantartást. Ezt célozza, az Ált. 67. előbb idézett előírásának első része: „... eszközöket kifogástalan állapotban és harci alkalmazásra készen tartsa...” Ebből következően olyan apparátusra (beosztásokra) feltétlenül szükség van a vezető szervekben, amely a technikai biztosítást e feladatainak szervezését, irányítását és a szükséges segédeszközök (alkatrészek, szerszámok stb.) biztosítását végzi. Milyen hatásokkal képesek azonban dolgozni, a meghibásodott, sérült eszközöket gyorsan helyreállítani az egységek és a magasabbegységek szervezetébe tartozó javító alegységek? Ma már egyre többen ismerik fel a javítások igen alacsony hatásfokát a harc feladat végrehajtása (a dinamika) időszakában, amely elsősorban a harcoló alegységek – egységek mozgásából, illetve az őket állandóan követő hadtápbiztosítás mozgásából adódik. Úgy javítani, hogy a szerszámok kicsomagolása után rövid időn belül újra menetoszlopba kell sorakozni, nyilvánvalóan nem sokat lehet. A helyszíni javítások céljából kikülönítésre tervezett részlegek jó hatásfokú működése pedig igen sok – személyi, képzettségi, anyagi, ellátási stb. – összetevő függvénye.

A veszteségek háborús javítás útján történő számottevő visszapótlása csapat szervezetekbe tartozó javítóalegységekkel még extenzív – létszámnövelést feltételező – fejlesztéssel sem érhető el, a csapatok harctevékenységből adódó objektív okok miatt. A rendszeresített javító állomány célszerű átcsoportosításával kialakítható seregest, vagy központ-hadtápbiztosítás tagozatba szervezett, de közvetlenül a csapatok részére – mondhatni azok harcrendjében – javító egységek működtetése a visszapótlás lehetőségeit tekintve lényegesen nagyobb hatékonyságot sejtet.⁹

8. A hadtápbiztosítás korszerűsítésének igényei, nézetek és következtetések

A szervezés-tudomány egyik alaptétele, hogy a szervezeteket, vagy egyes munkafolyamatokat rövidebb-hosszabb időközönként szükségszerűen újjá kell szervezni. A szervezet, vagy munkamódszer megváltoztatása iránti igény nyilvánvalóan felismerhető valamely működési hiányosságról, az átszervezés célkitűzése pedig ez esetben a hiba kiküszöbölése lesz. Jelentkezhet az átszervezés igénye a technika és a technológia (katonai szervezetnél ebbe sorolható a harcvezetés) fejlődése miatt, amelynek következtében a korábban jó szervezet elavul, de a szervezet korrekciójával a belső rend, az együttműködés és a munkavégzés módja ésszerűbbé tehető. Ilyen esetben a szervezési cél a fejlesztés, a hatékonyság növelésére való törekvés. Ez utóbbi szükségességének felismerése általában kevésbé kézenfekvő, mint a kisebb, hibajavító átszervezéseké; a hatékonyság csökkenése

⁹ Fischer László: A sérült fegyverzet háborús csapatjavításának problémái. Hadtápbiztosítás 1977/2.

gyakran nem érezhető közvetlenül, néha csak igen későn veszik észre, hogy ami ma megfelel igényeinknek, az holnap már nem elégíti ki a követelményeket.

A csapatvezetéssel és a hadtápvezetéssel kapcsolatos fejlesztési törekvések nem újkeletűek. E törekvések minden esetben a harcvezetés szempontjait, követelményeit ítélték meg – igen helyesen – elsődlegesnek és arra irányulnak, hogy a vezetésméret figyelembevételével alakítsák ki mind a harcálláspontokon, mind a hadtápvezetési ponton célszerű munkafolyamatokat, csoportokat.

E kísérletek egyik, gyakorlatban is hasznosítható tapasztalata az, hogy a harcvezetést ellátó szervezeteket a háborús működésnek megfelelően, vagy attól igen kis mértékben eltérő felépítésben célszerű kialakítani, biztosítva ezzel a harcvezetésben elsőrendű összeszokottságot. A harcálláspont, illetve a hadtápvezetési pont állománya – legyen az bármely tagozatban – fegyvernemek és szolgálati ágak törzseiből (törzseinek vezetőiből vagy beosztottjaiból) összeállított operatív csoport. Az elnevezés, az akadálytalan, gyors munkára utal, feltételezve mind a csapaton belüli, mind a vele kapcsolatba kerülő más szervekkel szükséges jó együttműködést. E követelmények azonban a harcvezetés kezdeti időszakát, mint a leghatékonyabb összmunkát követelő időszakot tekintve ellentmondanak a csoportképzés általános törvényszerűségének amiatt, hogy egy bármely csoportra jellemző munkastílus, a csoporton belüli munkamegosztás, az ebből fakadó elvárások kialakulása, a csoport vezetőjének és tagjainak összeszokása, egyszóval a csoport összekovácsolása nem megy egyik napról a másikra különösen úgy, ha egyébként lényegesen eltérő szervezetekben, más munkatársakkal (vezetőkkel) és feladatokkal dolgoznak. Egy csoport akkor lesz valóban operatív, ha a neki szánt feladatot állandóan végzi és már békében is a harcvezetés által megkívánt szervezetbe tevékenykedik.

Az egy évtizeddel korábban e témában végzett kutatások alapján olyan következtetés alakult ki, hogy a csapatok vezetési folyamatainak egyszerűbbé, áttekinthetőbbé és operatívabbá tétele érdekében elvileg indokoltnak látszik a parancsnokságon belül három alapvető szervezeti rész megkülönböztetése, egy-egy parancsnokhelyettes (politikai, hadműveleti és hadtáphelyettes) vezetésével. A következtetést alátámasztja, hogy „Ez a felsorolás a jelenleginél jobban megfelel a korszerű fegyveres küzdelem igényeinek, s egyúttal lényegesen tehermentesítené a parancsnokot is. Ugyanakkor erősítené az egyszemélyi vezetés érvényre juttatását a parancsnoki elgondolás egységes értelmezését és gyakorlati realizálását”¹⁰

Hasonló következtetésre jut a hadtáp szervezeti tökéletesítésének kérdésével foglalkozó tanulmány¹¹ hadtápvezetéssel foglalkozó része. Kifejti, hogy a szervezeti és működési rend további fejlesztésének tartalékát a szervezetek integrációja képezheti, a korszerű harc vezetésében egyre inkább érvényre jutó három pólus: a politikai, a hadműveleti és a hadtápvezetés kialakulása útján. Felvázolja a hadtápvezetészervek és hadtápszervezetek teljes integrációjának megvalósításában rejlő lehetőségeket. Ennek legeredményesebb formájaként a hadtápbiztosítás funkcionális összefogását biztosító szervezeti integrációt látja és „kezdeti lépésként egy lehetséges változatot a technikai biztosítás végrehajtásában közreműködő

¹⁰ A katonai vezetés alapjai, a szárazföldi csapatok vezetésének néhány problémája. A ZMKÁ vezetésméleti munkacsoport (vezetője dr. Berkics László) tanulmánya. Honvédelem 1969/2. T.

¹¹ A hadtáp szervezeti tökéletesítésének és lehetőségei fokozásának néhány kérdése az MNHF-ség törzs szerzői kollektívája tollából. Honvédelem 1977/4. T.

szervek, illetve a hadtápbiztosítás egyes vezető szerveinek szervezeti összevonása is képezhet”.

Az előbbi részekben már kifejtett összefüggések alapján egyértelmű állásfoglalás látható a hadtápbiztosításban a közvetlenül érintett szolgálati ágak egy vezető, a parancsnok hadtáphelyettes alárendeltségébe vonásának kérdésében. Ezzel kapcsolatban fel kell hívni a figyelmet, hogy csak a szolgálati ágak nem véletlenül kerültek említésre, ugyanis a fegyvernemek anyagi-technikai biztosítást végző szerveinek leválasztása és az anyagi-technikai biztosító szervezetekhez sorolása csak abban az esetben célszerű ha feladataikat – természetesen a harcvezetés és a harc biztosítása szempontjából tekintett feladataikat – ilyen módon zökkenőmentesebben, nagyobb hatékonysággal képesek ellátni. Úgy gondolom, hogy az egységes anyagnyilvántartás, vagy az azonos javításszervezés csupán másodlagos cél lehet az átszervezés indítékai között.

Nem tudok feltétel nélkül egyetérteni a MNHF-ség törzs szerzői kollektívájának azon állásfoglalásával, amely átmenetként, kezdeti lépésként említi a technikai biztosításban érintett szervek összevonását. Ellenvéleményem abból fakad, hogy e lépés megerősítene a negyedik parancsnokhelyettes szerepét és törvényesítené a hadtápbiztosítás megosztottságát hosszú időre. Ezenkívül tükrözi azt a – nézetem szerint helytelen – besorolást, amely megkülönböztet technikai biztosító és anyagi biztosító szervezetet, holott a munkafolyamatok vizsgálata biztosítja az anyagi és technikai biztosítással összefüggő feladatok együttes, összefonódó jelenlétét mindegyik szolgálati ág tevékenységében.

9. Célszerű változat a csapathadtáp vezetésének megvalósítására

A katonai szervezetek kialakulásának jellemző követelményei meglehetősen bonyolulttá teszik az átszervezés irányának, fő követelményeinek, céljának meghatározását. Az alapvető cél, a csapat – és ezen belül a hadtáphegység hatékonyságának növelése, egyúttal nem jelenti azt is, hogy minden tagozatban vagy azon belül is minden szervezetben azonos tagoltság útján biztosítható a cél elérése. A kutatások, tanulmányok többsége a lövészeszred és a lövész-hadosztály csapat és hadtáp vezetésének vizsgálatával, elemzésével közelíti meg a kérdést, és eltekint attól, hogy a fegyvernemi egységek, önálló alegységek vezetésében esetleg más problémák, összefüggések jelenhetnek meg. A három helyettest előnyben részesítő elképzelés azért látszik célravezetőnek, mert a legkisebb önálló alegység harctevékenységében is fellelhetők az általuk összefogott és irányított alapvető „ágazatok”. Emellett szól az is, hogy az, egyes vezető által áttekinthető, aktív figyelemmel kísérhető irányok száma legfeljebb 5–7. Ha ebből a politikai, hadművelleti és hadtáphelyettes 3 irányt képvisel, a fennmaradó legfeljebb 4 irányba gond nélkül beleférnek az előjárót és a szomszédokat jelentő állandó, valamint az egyéb, esetenként felmerülő külső kapcsolatok.

A belső kapcsolatok (helyettesek) kérdése egyúttal felveti a centralizáció-decentralizáció kérdését is. A katonai vezetés – beleértve a hadtáphegységet is – vitathatatlanul centralizált, központosított irányítást és ennek megfelelő szervezetet tételez fel, amelyben az irányító hatáskört egyetlen előjáró gyakorolja közvetlenül. Ebben a szervezeti struktúrában meghatározott tevékenységcsoportok közös vezetés alá kerülnek. A decentralizált irányítás esetén viszont több helyen fellelhetők azonos tevékenység csoportjai, a tevékenység vezetése megosztva történik, ezáltal a „központi akarát” közvetve, több azonos jellegű tevékenységet

irányító vezető útján kerül megvalósításra. A decentralizációról itt leírtakat összehasonlítva a Harcászati Szabályzat (535. pont) azon követelményével, hogy a szolgálati ág főnökök saját szakterületükön önállóan tervezzék és szervezzék az anyagi és technikai biztosítást, elbizonytalanodik az előbbi egyértelmű, határozott kijelentés a centralizációról. Az igazság valahol ott lehet a katonai szervezetek esetében, hogy a decentralizáció elvét kell alkalmazni az egyes szakterületek működését illetően, de a centralizáció elvén kell irányítani a csapatvezetés fő folyamatait. Más szóval kifejezve, centralizálni kell a csapatvezetés jól elkülöníthető fő folyamatainak irányítását éppen azért, hogy a központi akarat, a parancsnoki elhatározás minél kevesebb – a lehető legkevesebb – csatornán keresztül jusson el a végrehajtás tervezését-szervezését végző csoportokhoz. E csoportokon belül azonban a decentralizáció érvényesülhet olyan értelemben, hogy az egy csoportba tartozó egyes szakterületek tevékenységének tervezését-szervezését végző szerveknél azonos jellegű feladatok is megjelenhetnek. Konkrétan éppen az anyagi és technikai biztosítás feladatalemeire gondolok, amely a hadtáphelyettes vezetése alatt álló csoportokba tartozó valamennyi szolgálati ág munkájára jellemző.

A szervezés (és átszervezés) legjelentősebb gondjainak, feladatainak egyike az úgynevezett „osztályképzés”, amely nem más, mint a teljes munkafolyamat egyes tagolt részeinek végrehajtó szervekhez kapcsolása. A csapatok hadtápbiztosításának „egyes tagolt részei” a szabályzatban feltüntetett biztosítási ágazatok révén adóttak és ezek az ágazatok lényegében egy-egy szolgálati ágat – mint végrehajtó szervezet – is meghatároznak. Esetünkben nem az a fő kérdés, hogy a hadtápbiztosítás teljes folyamatát újra elemezve, újfajta ágazatokat alakítsunk ki, hanem a meglévő biztosítási ágazatok kisebb mértékű alakításával, elsősorban a hagyományok, szokások útján létrejött belső integráció okozta problémák feloldásával és a szolgálati ágak vezető szerveinek célszerű átcsoportosításával érjük el a hatékonyság, az operativitás növelését.

A hadtápbiztosítást vezető szervek szervezeti felépítését illetően két nagy csoport kialakítását látom célszerűnek egy parancsnokhelyettes alárendeltségében. E két nagy csoport egyike foglalná magába a nagy tömegű szállításokat igénylő anyagokkal foglalkozó szolgálati ágakat. Ezek az üzemanyag, a lőszer, az élelem és a ruházat biztosítását tervező-szervező szervek. A másik csoport a fegyverzet és harci technika biztosítását végző ágazatok vezető szerveit foglalja magába.

E csoportokat – a hagyományos megnevezéseket használva – nevezhetjük *anyagi*, illetve *technikai* csoportnak (osztálynak, főnökségnek, szolgálatnak) annak ellenére, hogy mindkettő feladata a saját szakterületén szükséges anyagi és technikai biztosítás együttes végzése. A csoportok egy-egy – a hadtáphelyettesnek közvetlenül alárendelt – vezető (anyagi szolgálat főnöke, illetve technikai szolgálat főnöke) fogja össze.

E két nagy csoporton kívül a HTPH közvetlen alárendeltségében van az egészségügyi szolgálat, valamint a hadtáptörzs. A törzs egyik fő feladatából, a szállítások megszervezéséből adódóan a szállításokat (közlekedést) irányító szerv a HTP TÖF alárendeltségébe illik. A törzs összetételének, szervezetének tükröznie kell a főbb csoportosításokat, ennek megfelelően olyan felépítést igényel, amely képessé teszi mind az „anyagi” mind a „technikai” valamint az egészségügyi ágazatok irányítására, az ágazatok működéséhez szükséges – megfelelő – követelmények kidolgozására.

A „technikai” szolgálat kialakításánál célszerű az egymástól idegen szakmák elválasztása és a közelíthetőek esetleges összevonása. Ebből következően célszerűnek látszik a hagyományos fegyverzet (fegyver-löveg-optika) a lokátor, a rakéta és a lőszer anyagi-technikai biztosítás külön csoportokban történő működése. Ugyanígy javítana a szakmai sajátosságok érvényesítésében a harckocsik – beleértve a PSZH-k – és az egyéb gépjárművek anyagi-technikai biztosítását önállóan tervező-irányító csoportok kialakítása. A műszaki anyagi-technikai biztosítás köréből a robbanóanyagok leválasztása és a lőszerbiztosító csoportokhoz utalása ugyancsak elősegítené az elkerülhetetlen profil-tisztítást. Az egyéb műszaki, valamint a híradó, a vegyvédelmi és a repülő fegyvernemek anyagi-technikai biztosításának feladataiból csak azok átcsoportosítása célszerű a „technikai” szolgálat hatáskörébe, amelyek e fegyvernemek feladatait kismértékben sem hátráltatják, annál is inkább, mert a technikai szolgálaton belül is elkülönülnek a többi ágazattól, egyedülálló és speciális problémáik miatt.

A javasolt két szolgálat tevékenységének összefogását e szolgálatok főnökeinek közvetlen alárendeltségében levő törzsek (tagozattól függően 1–2 fő, vagy 1–2 osztály) végeznék, amelyek az „anyagi szolgálat” esetében a tárolás és megőrzés általános kérdéseit, a raktárak irányítását, a „technikai” szolgálat esetében a javítás általános kérdéseit és a javító szervek irányítását fogná össze.

E javasolt felállás bizonyos fokig eltér az eddig kialakított – és ismert – elgondolásoktól és bizonyára támadható jó néhány ellenérvvel, mintahogy ez a többi elgondolással, javaslattal szemben is megtehető. Bizonyos, hogy olyan szervezet, amely mindenkinek és minden szempontból megfelel, nem készíthető, de jelen esetben nem is ez volt a cél, hanem az, hogy a harcvezetés, az operativitás követelményeinek feleljen meg elsősorban. Különböző gyakorlatok, törzsgyakorlások alkalmával már néhány szervezeti változat működött kísérleti jelleggel. E gyakorlatok alapján tapasztalt kisebb-nagyobb elégtelenségek mind oda vezethetők vissza, hogy a szervezetalakítás nem ölelte fel mindazokat a kérdéseket, amelyek a hadtápvezetésben élő problémaként hatnak hosszú idő óta. Úgy tűnik senki nem akarja megbántani az egyes szakágak „önerzetét”, pedig az alapos folyamatelemzés, helyzetvizsgálat csak a konkrét, egyértelmű megfogalmazásokat, a határozottan elválasztott hatásköröket tűri el.

10. Vázlat a hadtápvezetés felső szintjén jelentkező néhány probléma megoldására

A javasolt megoldás bevezetésével csapattagozatokban lehetővé válik az anyagi és technikai szakmai sajátosságokat, követelményeket egyaránt érvényesíteni tudó integrált hadtáptörzsek kialakítása, biztosítva a harcállásponton egy minden szolgálati ágat képviselő, összekovácsolt hadtáp operatív csoport működését. E probléma erős kontraszttal jelentkezik a legfelsőbb tagozatban is, a koalíciós front hadtápvezetési pontján működő operatív csoportnál szükséges követelmények esetében. Jól összekovácsolt, minden szolgálati ág sajátosságait képviselő csoport a felső szintű szervektől is csak akkor különíthető ki, ha annak tagjai már békében egy szervezetben működnek, célszerűen a hadtáptörzsen belül. Ennélfogva a központhadtáp vezető szervek és a csapathadtáp vezető szervek közötti zökkenőmentes kapcsolat érdekében célszerű a központhadtáp vezető szervek és is a csapathadtápra javasolt modell szerinti felépítése, természetesen a felső szinten szükséges funkcionális szervekkel kiegészítve. A kérdés az, hogy ez

a modell megfelelő-e a koalíciós front hadtáp szerveivel való együttműködéshez olyan operatív csoport kialakítására, amely képes az összekötő kapocs szerepére a koalíciós front hadtáp vezetőszervek és a központ hadtáp vezetőszervek között.

Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy melyek a koalíciós front által vezetett nemzeti seregtestek hadtápbiztosításával kapcsolatos főbb követelmények. Egyik legfontosabb talán ezek közül, hogy a csapatok hadtápbiztosításának tervezését a koalíciós front hadtáp vezetőszervei végzik a front állományába tartozó összes seregtest szükségleteinek és lehetőségeinek figyelembevételével, nemzeti hovatartozásuktól függetlenül. A front alárendeltségében levő seregtestnél pedig a hadtápbiztosítást a koalíciós front hadtáp direktívája és az előjáró nemzeti parancsnokságok utasításának megfelelően kell szervezni. E követelmények alapján már körvonalazható olyan igény, hogy a nemzeti központhadtáp vezetőszervek – vagyis az összes anyagi, technikai, egészségügyi és szállítási-közlekedési biztosításban érdekelt szervek – ugyancsak egy, a hadtápbiztosítás egészét átfogó vezető alárendeltségben, annak utasításai szerint működjenek. Az igény több oldalról történő megközelítéssel is alátámasztható.

Egy soron következő hadművelet előkészítése időszakában kerül végrehajtásra a hadművelet biztosításának tervezése, a lehetőségek felmérése, elemzése. A hadtápbiztosítással összefüggő irányelvek és adatok a kormányzervektől – a politikai és gazdasági helyzetre, továbbá a termelési eredményekre vonatkozó információik alapján – jutnak el a fegyveres erők felső vezetéséhez. Azonban a frontparancsnok harcálláspontján működő nemzeti hadműveleti összekötő csoport, valamint a frontparancsnok hadtáphelyettes hadtápvezetési pontján működő nemzeti hadtáp összekötő csoport útján is jut információ a felső vezetéshez, a vezérkar, illetve a központ hadtáp közvetítésével. A nemzeti fegyveres erők felső vezetése e két irányból, – a kormányzervektől és frontparancsnokságtól – kapott értesülések, a lehetőségek és igények összevetése alapján dönt a nemzeti seregtestek soron következő hadműveletének megszervezéséről, ezen belül a hadtápbiztosítással kapcsolatos főbb kérdésekről, miután a közös hadműveletekben részt vevő csapatok hadtápbiztosítását a nemzeti erőforrásokból biztosított erőkkel és eszközökkel kell megszervezni és végrehajtani.

Ide kapcsolható annak kérdése is, hogy a koalíciós front alárendeltségébe tartozó nemzeti seregtest hadtáphelyettese, illetve a szolgálati ágak főnökei honnan, kitől kapják a szakmai utasításokat. Az már tisztázott, hogy a mozgóhadtáp vezetése ilyen utasítások kiadására nem jogosult, feladata a mozgó hadtáp magasabbegységeinek, egységeinek irányítása az előjáró nemzeti parancsnokság – a központ hadtáp vezetőszerve – utasításai alapján mindaddig, amíg a frontparancsnok hadtáphelyettese alárendeltségébe nem kerül és ez esetben – minden bizonynyal a nemzeti központhadtáp operatív csoportjának vezetője veszi át az előjáró szerepét. Hogy addig is miért nem e csoport vezetője az előjáró, feltehetően abból ered, hogy a nemzeti erőforrásból történő hadtápbiztosítás megszervezését a központhadtáp vezetőszervei így kevesebb áttétellel képesek végezni. Ennek megfelelően helyesnek látszik, ha a nemzeti seregtest hadtáphelyettese is a központhadtáp főnökétől, a seregtest szolgálati ág főnökei pedig a központhadtáp szolgálati ág főnöktől kapják a szakmai utasításokat, a frontparancsnok hadtáphelyettes direktívájával összhangban. Ez a szükséges összhang azáltal biztosított, hogy a direktívák előkészítése, helyesebben a hadművelet hadtápbiztosításának megtervezése időszakában a nemzeti seregtest hadtápbiztosítással összefüggő, a

szükségletre és lehetőségekre vonatkozó adatokról a nemzeti központhadtáp vezető szerv informálja a koalíciós frontparancsnok hadtáphelyettesét a nemzeti központhadtáp operatív csoportja útján.

A frontparancsnokság és a nemzeti fegyveres erők felső vezetése közötti előbbieken említett kettős kapcsolatlánc keretében a nemzeti hadművelési összekötőcsoport útján a vezérkarhoz közvetített információk hadtápbiztosítással összefüggő kérdéseit a vezérkar anyagi biztosítást tervező aparátusa dolgozza fel, míg a nemzeti hadtáp összekötőcsoportja a központhadtáp vezető szervekhez közvetít információkat. Nem látszik logikusnak az, hogy lényegében ugyanazon kérdések, igények és lehetőségek összevetése, vizsgálata két – egymástól független – szervezetben történjen. A felsőszintű vezetés módszerének minden bizonynyal különböznie kell a csapatvezetés módszercitől, de a vezetés rendszerében tapasztalható különbözőség szükségessége megkérdőjelezhető. Ahogy a csapatvezetésben nincs az összefegyvernemi törzs szervezetében hadtápbiztosítással foglalkozó apparátus, hanem ezt a feladatot a hadtáp operatív csoport végzi, úgy célszerű azt is vizsgálni, hogy felső szinten ilyen, a központhadtáp vezető szervéből vezényelt operatív csoport nem felelne-e meg a fegyverzet és harci technika ellátásával összefüggő tervező-előkészítő feladatokra. A vezetés hatékonysága növelésének és a szervezetek fejlesztésének egyik alapkövetelménye a felesleges párhuzamosságok megszüntetése. E területen fellelhető a párhuzamosság és ki-küszöbölése érdekében célszerűnek látszik a hadtápbiztosítással kapcsolatos információk egy központosított szervezetbe áramoltatása, illetve azok feldolgozása után egy vezető által töltendő továbbítása, jelentése a felső vezetéshez.

11. Az átmenet nélküli integráció szükségessége

A teljes, átmenet nélküli integrációt támasztja alá az a másik alapkövetelmény is, amely szerint a koalíciós front hadtápjának vezetése a szövetséges csapatok összes hadtápbiztosítási ágazatainak centralizált irányításán alapul a koalíciós front parancsnoksága részéről, a nemzeti fegyveres erők megfelelő vezető szerveinek egymás közötti folyamatos együttműködésével. A hadtáp vezetőszervek közötti szoros együttműködés fenntartása, a közös hadműveletek alatt felmerülő hadtápbiztosítási kérdések lehető leggyorsabb megoldása céljából a központhadtáp összekötő csoportot küld a front törzsbe (HVP-ra). A fenti követelmény első része feltételezi a hadtápbiztosításban részt vevő nemzeti felső szintű szervek központosított (centralizált) irányítását. A második résznél felmerül az a kérdés, hogy az összekötő csoportban az anyagi biztosítás egy részét irányító és tervező vezérkari szerv is képviselteti-e magát, méghozzá az eredeti alárendeltségben, vagy átállandósításra kerül a hadtáp összekötő csoportot vezénylő vezetőhöz. Ilyen kérdések és a bennük rejlő ütközések, problémák megelőzése is felveti a hadtápbiztosításhoz bármely szempontból kapcsolódó szervek irányítási rendszerének vizsgálatát, összekapcsolva az ajánlott szervezeti modell felsőszinten történő alkalmazásának lehetőségével.

Úgy a fegyverzeti, mint a más anyagi és technikai biztosítás terén szerzett tapasztalatok összevetése a harc vezetésének igényeivel arra a következtetésre vezettek, hogy a hadtápbiztosítást csak egy – arra alkalmas – kézben összefogva lehet és kell vezetni minden szinten. Ezt az egységes vezetési igényt a Nagy Honvédő Háború tapasztalatai is igazolják és a hadtápbiztosítás csomóponti kérdését jelentő szállítási feladatok szervezése-irányítása a mai napig is egy személyhez,

a hadtáphelyetteshez kötődik. A hadtáphelyettes személyét illetően feltétlenül le kell szögezni, hogy – különösen a „technikai” szolgálatokat is magába foglaló – hadtáphelyettesét nem okvetlenül a meglévő hadtáphelyettesek útján kell megvalósítani. Egy ilyen még ezredszinten is nagy szervezet irányításához nem elsősorban szakmai (legyen az akár „hadtápos”, akár „technikai”) képzettség, hanem mindenekelőtt a rátermettség, a vezetői készség és összefegyvernemi harcászati, hadműveleti ismeretek szükségesek. Ahogy a parancsnoknak nem kell tudni például aknát telepíteni ahhoz, hogy műszaki főnök harcbiztosítói feladatait meghatározza, úgy a hadtáphelyettesnek sem kell értenie a forgácsoláshoz, vagy a technikai ellenőrzéshez ahhoz, hogy a technikai biztosításra vonatkozó követelményeket előírja. Szakmai „törzsei” azért vannak, hogy a szakágak sajátosságainak megfelelően kidolgozzák e követelményeket, nem pedig azért, hogy szakkérdésekben tőle várják, igényeljék az útmutatást. Összefegyvernemi törzsekben szerzett tapasztalatokkal rendelkező káderekből képezhető ilyen hadtáphelyettes, mint ahogy a harcászati-hadműveleti vezetők, az egység, magasabbegység és seregtest parancsnokok képzése és kiválasztása sem megoldatlan.

A korszerű harcba való felkészülés nemcsak technikai vonatkozásban, de a vezetési módszerek és a szervezetek alakításában is előrelépést követel az optimum felé. A tanulmány kidolgozásával a cél eléréséhez kívántam hozzájárulni, a problémák nyílt, fegyvernemi szovinizmustól mentes felvetésével. Más nemkevesebb fontos cél a csapatoknál szolgáló fegyverzeti szakemberek részére az általuk ismert részproblémák és tisztázatlan függőségi kapcsolatok összefüggéseinek feltárása. A csapatoknál évek óta tapasztalják a jelenleg is folyó kísérletek alapján az integráció, összevonás egy-egy megnyilvánulását, de az indító okok, a csapatvezetés és a hadtápbiztosítás átfogó kérdéseinek rendszerébe nincs módjuk beleslátni. E másik cél keretében tartottam szükségesnek a fegyverzeti biztosítás és a fegyverzeti szolgálat helyének értékelését, szerepének megvilágítását az együttműködés további javítása érdekében.

*